

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: J. W. Albarda, G. J. van den Broek, C. H. Douwes Dekker,
J. Gratama, G. D. Jordens, V. J. P. de Blocq van Kuffeler.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

Over de betrekkelijke onbelangrijkheid van Corps-kwesties.

Mag ik u verzoeken, dezen ladder op te klimmen, dan kunt u nog juist naast mij een plaatsje vinden. Ja, 't is hier niet breed en er is ook niet veel plaats, maar enfin, ieder zijn meug nietwaar, en 't is nu mijn genoegen hier boven op de omheining te zitten en kalm te filosofeeren. Kijk nu heb je een goed overzicht van 't geheel. Ja, dat valt je niet mee, hè, 't is hier een boel anders dan daar beneden. En nu kun je ook altijd zien, wat je beneden zoo. bij enkele gelegenheden ziet, namelijk dat er nog een heele hoop dingen meer zijn, dan het studentengedoe onderling in het corps. — Ja, kijk maar zoo verbaasd niet, mijn waarde. Dit kleine terrein, besloten door een houten omheining waar wij nu beiden genoeglijk zitten te zwammen, dat kleine stipje is ons corps te midden van de oneindige, overweldigende groote massa er om heen, de maatschappij. Want wat dacht jij wel niet, toen je nog beneden was, wat dan wel het corps was? Je zag niets anders dan die omheining, waar je door je familie in gebracht was en zoo langzamerhand ging je gelooven, dat dit terrein alles, ja de geheele wereld ongeveer was. En alle kwesties er in belangrijk heel belangrijk, en alle personen die gekozen werden tot een willekeurige waardigheid gewichtig, zeer gewichtig, met veel verstand en doorzicht begaafd; personen die iets meer zijn dan een ander, heele hooge menschen zoo.

Ja, je was bekrompen, beschränkt, omdat je op de grond staande niet over de heining heen kondt zien. Gelukkig schrik je niet of wordt je niet boos of doe je alsof je op je teentjes was getrapt. Want dan zou er niet met je verder te redeneeren vallen en zou ik je beleefd verzoeken meergemeld trapje af te dalen en maar weer voort te leven in kortzichtigheid. En dit zou jammer zijn, want een groot genoegen en lol zou je voor altijd missen. Je denkt misschien, dat ik hier zit, omdat ik moet, of omdat ik er door mijn collega's voor straf of hoonerij geplaatst ben. Mis, mijn waarde. Ik zit hier zuiver uit eigen lol, wel een beetje alleen vaak, maar enfin. Toch leuk, enorm leuk!

O man, ik amuseer me soms in mijn eentje zoo geweldig, en lach zoo hard, dat de vrienden beneden nijdig worden en me bij mijn beenen naar beneden trekken. Nou, dan spring ik er maar af, sus de boel zoo goed en kwaad als 't gaat, en spring dan mijn trapje weer op. En weet je nou wat het leuke van de zaak is: het overzien van de zaak, het zien bewegen en leven van de lui en dan naar beneden te springen als het lollig wordt. Kijk, hier dicht bij mij de zoogenaamde (en ook echte) socialisten en democraten. Wel leuke lui, hè. En mooi soms. Juist dat wilde, dat opvlammende, dat overdreven in hun jong zijn is mooi. Er zijn ook werkelijk knappe, rustige onder, die anderen aanvuren of terecht wijzen. Die kereltjes komen vaak bij me zitten om te kijken, te filosofeeren. Zij zijn me het mooist. Ik hou van hun potigheid, hun durven, hun oplaaiend leven.

Daar een beetje verder op staan weer anderen, zoete radicaaltjes zich noemend, zoo'n beetje tegen elkaar pratend

met stille heimelijke beweginkjes. Ze durven niet goed weet je en ze weten 't niet goed. Ze zien een beetje, funsen een beetje, denken een beetje. Alles een beetje. Daar verder op wat conservatieven, leuk-aanstellerig, quasi gewichtig . . . . . Waarom lach je? — „Je moet me niet kwalijk nemen, maar klasseverdeeling klinkt me wat gek in de ooren, zoo vreemd, ik weet niet, een beetje belachelijk, heel anders, als toen ik daar beneden rondliep.” — „O, mijn waarde, dat is gauw te verklaren; dat komt omdat je hier óver de schutting heen ziet en de oneindigheid van het groote belangrijke maatschappij-leven voelt. Toen je nog op de grond stond binnen de schutting, zag je alleen studenten, en verder niets. En daar leek je zoo'n tegenstrijdige meening als van democraat en conservatief belangrijk, zeer belangrijk. Maar nu, nu je het kolossale ziet van de groote golven in het leven buiten het corps, nu vindt je al dat gedoe daarin klein en onbelangrijk. Zeker, woorden als conservatief, democraat enz. klinken wel eens belachelijk in 't corps. Begrijp je dat nou. Ik geloof dat je op de goede weg bent en dat je wel komen zult, waar ik je hebben wil, namelijk het besef van betrekkelijke onbelangrijkheid van corpskwesties. Want kijk, je hebt daar nu al die troepjes jonge menschen, hier een en daar een; sommige troepjes kijken eenigzins minachtend naar de andere; enkele eenlingen zingen en lollen tusschen allen door; hier werken er wat heel stil, doen geheimzinnig en lijken wel menschenschuw, hetgeen voor een zeker troepje een reden is om ze uit te schelden voor obscuren of iets dergelijks. Je vindt ook footballers, musici, een hoogst enkele schilder, vele schrijvers, lollige dranktiepen, eenvoudigen, halfsuffen, geestigen, alles wat je maar wil. En dat loopt en krioelt maar door elkaar, zingt, fluit, werkt, heeft ruzie, vecht, drinkt af, fuift, doet mooi en natuurlijk, alles omdat ze jong zijn en vrij. Want dat is het hoogste, de eenige reden waarom of die omheining er is.

Want wat is het corps? — „Ja, het corps is een vereeniging van studeerenden aan de P. S., die waakt voor de belangen van hare leden.” — Maar mijn waarde daar zeg je toch niets mee; je zeurt op zijn hollandsch. — „Nou, een vereeniging van lui, die willen fuiven en werken of zoo iets.” — Dat heeft er meer van, maar nog verward. Ik geloof dat het van dit mijn overzichts-standpunt uitgezien, zoo is. In het reusachtige leven rondom het corps waar strijd gevoerd wordt voor leven en dood, honger en ellende, rijkdom en armoë, genot en smart, waar de golven van menschenlevens hoog op en neer gaan en wier deining ieder eenigzins ontwikkeld, wetend mensch moet voelen, daar in dat groote leven, in die zware kamp van massa tegen massa sluiten de gelijk-belangden zich aan, om in de kracht van hun verbonden talrijkheid voor hun gemeenschappelijke belangen te vechten. Welnu, dit is bij ons ook. Een socialist zou zeggen: het corps is een vakvereeniging. En welke belangen hebben wij? Zuiver maatschappelijke niet, maar geestelijke, en wel het verlangen naar vrijheid, absolute, anarchistische vrijheid, het doen en laten wat we willen. En om dat te bereiken sluiten we ons aan, maken we ons sterk door veelheid in eenheid, sterke eenheid, en daarom heeft de maatschappij, gesteund door het corps, die omheining gemaakt.

Nu kunnen we vrij zijn, tenminste veel vrijer als in de maatschappij, wier logge kracht al ons doen en verlangen,

ons wild opvlammen en heftig uiteten zou tegengaan en ons mee zou sleuren in de grooten suffen stroom van de algemeenheid, de conventie.

Wij zijn binnenvetjes, weet u, en mogen bliksems dankbaar zijn. We zijn vrij, we mogen doen wat we mooi vinden en haten wat ons leelijk en gemeen schijnt; we kunnen vechten en liefhebben, vreemd en gewoon doen; bloeien en suffen, net wat we willen, gedreven door ons puur-mooi egoïsme. Dit moeten we vast houden, dit moeten we beschermen, dit moeten we liefhebben en bewaken als het heerlijkst, mooiste en gelukkigste van den studententijd, dat is de ideale corpsliefde.

Dit is nu het inzicht van dit standpunt af. Maar de meesten blijven op den grond. Ze sluiten zich aan bij partijen, doen gewichtig en denken zich de kleine corpsdingen groot omdat ze niet het kleine van de corpbeweginkjes zien vergeleken bij de machtige krachtig slaande en heftig inwerkende golven buiten hen. Och, al dat corpsgedoe is goedig, en is een mooie decoratieve achtergrond voor het leuke, wilde jonge leven. Maar meer niet. En het is wel aardig van uit mijn zitplaats gezien, dat vechten en zich opwinden, dat lang en breed discussieeren over allerlei corpskwesties, maar belachelijk en mijns inziens zeer bekrompen is het doen van velen, die na een kwestie minachtend neerkijken op hun tegenstander. Hiermee toonen zij de betrekkelijke onbelangrijkheid van 't corpsgedoe als iets groots en machtigs te beschouwen en dus heel kortzichtig te zijn.

Ziezoo, ik hoop, dat je nou eenigszins anders zult denken over corps en corpskwesties, jovialer, lolliger, leuker, zonder gekke hoogdunk of dwaze belangrijkheid. En als je zoo denkt als ik, dan zul je van het corps houden, dan zul je je eigen leven leiden, je eigen mooi en leelijk hebben, ontplooi je persoonlijkheid in statige ontwikkeling. En gezamenlijk zullen we nu en dan komen midden in het terrein, om leuk en wild ons vrij jong bruischend leven te genieten.

Dit is een filosofisch overzicht.

Hoe het corps veranderen kan en wat het dan worden moet, daarover misschien later. Salut!

J. GRATAMA.

Van het Corpsleven.

Wanneer men zijn studententijd niet beter kan beschouwen dan als eene periode waarin men, naast zijn werk, maar zooveel mogelijk plezier moet zien te maken, en het studentencorps dan ook geen andere bestemming heeft dan te zorgen voor zoo veel mogelijk fuif-gelegenheden, dan kan er in 't belang der huidige en toekomstige studentengeneraties niets beters gebeuren dan dat de corpsen ophouden te bestaan.

Maar wanneer men in zijn studententijd het leven nog andere en betere beteekenis moet geven, dan van enkel te werken en plezier te maken, wanneer men den studententijd beschouwt als een tijdperk van groei, van vorming van jongensachtigen schoolknaap tot bewust mensch, dan kan men aan het corpsleven ook een hoogere waarde hechten. Dan moet een studentencorps zijn eene organisatie, die hare leden moet steunen in dien groei, moet helpen bij die ontwikkeling. En zoo opgevat, is een corps van veel belang, en zijn kwesties aangaande de inrichting van studentencorpsen zeer belangrijk.

Dan is het corpsbelang het waarachtig algemeen belang der leden, en omvat het meer dan enkel het pleziermaken der studenten.

In werkelijkheid zijn de corpsen hier nog ver van af. Tot heden was de eenige openbare functie der studentenorganisaties bijna feestvieren. Tot heden was in de heerschende studentengeest maar al te veel oppervlakkigheid en ruwheid, werd iemands studentikoziteit maar al te vaak beschouwd als omgekeerd evenredig met de mate van zijn studeeren en als ten nauwste samenhangend met zijn kroeg-bezoeken, of met de snit van jas, of de klank van zijn naam, of met zijn dorstig-zijn of met zijn spilzucht of fuiflust.

Het studentenleven zooals 't tegenwoordig nog het getapte, 'k zou bijna zeggen het officieele is, is weinig veredelend en brengt menigeen achteruit. Het brengt bij velen weinig van 't goede-in-hen tot ontwikkeling, en 't bevordert maar al te zeer den groei van hun zuiver zinnenleven, van hun

lust in ruw genot. De tegenwoordige studentengeest maakt jaarlijks slachtoffers. Studenten mogen vele goede, vele grappige eigenschappen hebben, zij mogen misschien leuk zijn op een fuif of onbetaalbaar bij een maskerade, tegenover de beschaving van onzen tijd staan zij eenigszins als de edelen der 16e eeuw. Zij zijn, als deze zouden zijn, misschien zeer gezocht gezelschap bij 'n drinkgelag, zeer fijn gemanierd op prachtige partijen, maar 't ernstig leven van onzen tijd is hun voor een groot deel vreemd, en bij den dag vervreemden ze zich er meer van, naarmate zij zich opsluiten in hun corps- of kroegleven zooals 't nu nog is.

Maar zij die gelooven in eene evolutie in toestanden en ideeën, zullen nu reeds de groote, duidelijke teekenen zien hoe we vooruit zullen gaan, hoe er een ernstig willen komt bij de tegenwoordige studenten zich minder in hun gedachtenkring te isoleeren, en meer gelijk te maken het peil van beschaving der studenten-maatschappij met dat der groote samenleving rondom hen. En zij zullen krachtig meewerken die gang der ideeën te bevorderen, omdat zij moeten inzien de groote beteekenis die 't student-zijn voor jonge menschen kan hebben.

De maatschappij, de staat, heeft 't recht te verwachten dat jonge mannen, door haar tot eenige jaren studentenleven instaat gesteld, na hun promotie zullen behooren tot de beste, de beschaafde mannen van hun tijd. Of zij dat zullen zijn of niet, daaraan kan het corpsleven veel bederven en ook veel goed doen, al naarmate dat corpsleven wordt opgevat, wordt geleid. Daarom kan een evolutie in 't corpsleven van groot algemeen belang zijn.

Men is gelukkig bezig te breken met den eeredienst van God Kul! (Zooals een Amsterdammer in Propria Cures het corpsleven eens noemde.) God Kul of God Mos, zoo ge wilt, heeft echter nog tal van aanhangers. Hun te bestrijden, hun te bekeeren nog liever, dat alleen kan studentencorpsen maken tot instellingen die voor de leden de beste vruchten dragen, tot instellingen van een hooger peil van beschaving.

A.

Een ethisch socialist.

Waarvan leven wij? Nutsrede, gehouden door Frederik van Eeden te Rotterdam, 7 December 1898.

Twee dagen na Sinterklaas nog een surprise voor de Rotterdamsche leden van het Nut. Frederik van Eeden, de dichter van Ellen, hield een rede die weinig dichterlijk was. Een paard van Troje had men binnengehaald. Uit 's mans hart borsten woorden die wel vijanden leken. Maar men kwam vrij met den schrik. Nu is schrikken al niet prettig, vonden de Nutsleden, en ze waren mooi boos. Niet zonder reden op Frederik van Eeden. Die vertelde hun daar frischjes dat zij heulden met den duivel. Wie hoort dat nu graag zeggen? Ik niet. Ik zou ook boos geweest zijn. Stel je voor: Ik leef naar mijn beste weten dat goed is, ik ga een avond er op uit om wat van de nieuwere letterkunde te hooren en in plaats daarvan scheldt men mij uit voor al wat leelijk is. Wat drommel, ik ben sociaal-demokraat, vervul als zoodanig behoorlijk mijn plichten, en daar zegt mij die kerel dat ik den boer op moet, spitten en pooten. En anders in het verdomboekje. Ik ga expres nooit naar de doleerende kerk, omdat ik weet dat je daar de kans loopt vervloekt te worden door den dominee, en nu levert Frée van Eeden me dat tóch. Ik ben blij dat ik er niet geweest ben.

En voor die goede Rotterdamsche kooplui was 't nog erger. Want Van Eeden vervloekt in naam der socialistische moraal, die hij meteen parodieert. Mij, die die moraal ken en begrijp, doet hij dus lachen, stemt hij op zijn hoogst een beetje wrevelig, maar die kooplui, die er niets van snappen, voelen zich diep beleedigd. Wat, zij dieven, zij parasieten, die bovenste-beste menschen die een eerlijk zaakje drijven? Die hun geld verdienen in huns aanschijs zweet? Kom toch. Waar haalt men de malheden vandaan?

Ja, dat vraag ik me ook af, waar men de malheid vandaan haalt een bourgeoispubliek onverwachts met zulke taal op het lijf te vallen. Zeer zeker uit een vreemdsoortigen herseninhoud.

In het kinderachtig gedoe van „heide bewonen”, „spitten” en „melken” past volkomen dit kinderachtig plezier om menschen, of ze het hooren willen of niet, eens terdege

uit te vegen. En wat voor menschen. Bezadigde kooplui, zonder één wild haartje. Bourgeois satisfaits. Menschen, zoo vastgeroest in de burgermoraal, dat hun wakkere geweten er geen rot plekje aan ontdekt. Menschen waarvan, wil ik hopen, het meerendeel de socialisten nog voor „opruiers, dweepers, geestdrijvers, volksmenners, Godloochenaars, zwetsers en schelders, vorstenmoordenaars, enfin, kerels die je met de verstandigste argumenten toch niet overtuigen kunt” *) houdt, zúlke menschen nu eens de waarheid ongevraagd onder hun neus te douwen, dat kan alleen aan een vreemd man voldoening schenken. Aan iemand die gelooft aan een God en aan zichzelf als de verkondiger van diens eeuwig-gelijke moraal. Niet aan een wetenschappelijk sociaal-demokraat die nog meer tegen een eeuwig-gelijke moraal dan tegen een God opziet. Van zoo'n moraal rilt hij. Boeoeoe . . . . . Want hij meent te weten wie het is die den menschen een moraal voorschrijft. De steeds veranderende maatschappij. Die een verschillend-sprekend geweten geeft aan de verschillende klassen die al strijdende haar maken en vervormen.

Hij, de eenzijdige, kan in een fabrikant een eerlijk man zien al vecht hij voor het recht van den bestolen werkmán. Zijn eenzijdigheid, d. w. z. zijn materialisme behoedt hem voor Van Eeden's fout, zich het Recht voor te stellen als iets absoluuts. Zijn eenzijdigheid maakt het hem mogelijk niet ieder te vervloeken die niet denkt als hij. Heeft hem den klassenstrijd doen zien als iets onvermijdelijks en goeds maar vergunt hem te voelen dat er in dien strijd aan beide kanten recht is. Aan een kant het recht van de oude, aan den anderen het recht van de nieuwe maatschappij. Hier jonge, in den ontwakenden mensch zelf-gevormde rechtsbegrippen, daar versleten, mufte overblijfsels van de moraal eener ondergaande klasse. Maar toch dáár ook recht. Ook dáár menschen die eerlijk tot zichzelf ingaan en gelooven blijven in de kapitalistische dieven-moraal. Zijn eenzijdigheid, d. w. z. zijn ongelooft aan vruchtbare wolken die behalve water, ideëen bevatten en storten, maakt dat hij naast zich zelve ook andere menschen begrijpt, en, hen bestrijdende, duldt. Is hij soms bitter, dan wordt die bitterheid geboren uit den strijd maar nooit de strijd uit verbittering.

Dat terloops. Eigenlijk moet ik bekennen Van Eeden iets anders kwalijker te nemen dan zijn filippika tegen de Rotterdamsche bezitters. 't Hemd is altijd nader dan de rok. Ronduit gezegd, of die brave burgers daar nu eens een avond op heete kolen hebben gezeten, kan mij minder schelen dan dat een man met zúlke denkbeelden en zúlke vermogens, het socialisme vérre blijft. Dat is jammer. Hij zou kunnen helpen. Er bestaat nuttiger werk dan kool planten en koeien melken. Nuttiger physieken arbeid valt er te verrichten. En nuttiger geestelijken arbeid dan zich verdiepen in dwaze gevolgtrekkingen waartoe een onbegrepen moraal voert. Van Eeden denkt dat wie eet, en geen eten produceert, eten steelt, en dat wie steelt een dief is, en dat wie dus geen dief wil wezen zelf eten produceren moet. Dat schijnt alles zeer logisch. Maar Van Eeden denkt er niet over na hoe het komt dat hij zoo denkt. En vooral dáár niet over, hoe het komt dat de groote meerderheid der menschen ánders denkt, niet denkt, vindt hij misschien, anders dóét ten minste. God laat hem dat denken, verklaart hij, maar voor ons staat dit verklaren gelijk met een zich zelf tot God verklaren. Wie zich door God geschapen denkt heeft zelve God geschapen, dat weten we nu toch. Frederik van Eeden moet zulke dingen nog leeren. Zijn hoogmoed belet hem te vragen: waar vandaan komen mijn ideëen, waarom verschillen zij van anderer, en te begrijpen dat wat uit zijn brein ontspruit niet is iets absoluuts maar integendeel zeer subjectief. Niet de idee, die zich in hem geopenbaard heeft maar een idee dat tengevolge van allerlei oorzaken bij hem is opgekomen. En, in casu, niet een boven alles verhevene, alleen zaligmakende moraal, maar een door maatschappelijke invloeden bepaald rechtsbegrip. Aan hem en aan ons, socialisten, is de burgerlijke maatschappij antipathiek en zijn en ons rechtsgevoel keeren zich tegen haar moraal. Wat doet hij nu? Hij gaat leven volgens een nieuwe moraal zonder mee te helpen aan de omverwerping dezer maatschappij op de eenig mooglijke manier. En wij? Wij zien in wat hij voorbij ziet, dat ons rechtsgevoel zich afkeert van deze maatschappij omdat ons hart er zich van af heeft gekeerd; dat het niet een alleenstaand gevoel is dat voor zich gehoorzaamheid eischt,

maar begrepen moet worden als een der factoren die ons handelen te zamen bepalen. Het is geen dwingend kindje dat schreeuwt: als je dat en dat niet doet houd ik niet op, maar een wakker vriend die telkens als we moe zijn van den strijd ons een riem onder het hart steekt. Van tal van gevoelens die deze maatschappij beleedigt is het er één; en nu zeggen we niet: we laten dit ons gevoel niet beleedigen door deze maatschappij, want wij weten dat zij vele anderen tóch beleedigt; maar wél: wij willen een ándere maatschappij die géén onzer gevoelens beleedigen zal. De moraal der door ons verlangde samenleving willen wij niet nu reeds in toepassing brengen — zoomin als haar productie-stelsel — maar wij willen die moraal grondvesten, iederéén naar haar doen leven, door te strijden voor de maatschappij die haar maakt en gehoorzaamt.

Dit in het algemeen. In het bijzonder is het voor ieder onzer natuurlijk aangenaam zooveel als kan naar de nieuwe moraal te leven. Schaadt het ons niet in onzen strijd dan zullen we het doen want in dat doen steekt op zich zelf geen kwaad. Wij lachen enkel om de weinig harmonieuze menschen die denken dat hun toegeven aan een enkel „mooi” gevoel de maatschappij verder zal brengen. Of eigenlijk, die dat niet gelooven, verontwaardigd opzien als men 't van hen zegt, en trotsch verklaren dat de maatschappij met zulke edelaardigheid niet heeft te maken. Zij beoefenen de moraal niet om de maatschappij, maar om de moraal zelve. L'art pour l'art zeggen hun vrienden, en de deugd om de deugd zeggen zij. Met hun welnemen, zij begrijpen zelf niet wat hen drijft, maar het is niet de deugd, het is de maatschappij.

In de meeste gevallen, en zoo ook hier, staat zoo'n feit niet alleen. Behalve hutbewoner is Frederik van Eeden vegetariër, geheel-onthouder en als ik mij niet vergis lid van den bond om geen vogeltjes op je hoed te dragen. Tegen dit alles is niets. Integendeel, er is veel vóór. Als men het maar in zijn vrijen tijd doet. En in zijn werken meehelpt aan de revolutie van de maatschappij. Niet door Rotterdamsche nutsleden te vertellen waar ze van leven, maar door de arbeiders, de revolutionnaire klasse, te steunen in haar ekonómischen en politieken strijd. Dat doet Van Eeden allesbehalve. Naar ik meen óók bijwijze van surprise weerlegde hij voor de Amsterdamsche onderwijzers — die ik beklaag, zij waren juist, dunkt me, bekomen van Bolland's levensbeschouwing — Marx. Toen de afdeling Amsterdam der S. D. A. P. hem verzocht deze weerlegging te herhalen in een harer openbare vergaderingen met debat, was hij daartoe niet genegen. Dat geeft geringen dunk — ik zeg niet van zijn moed — maar van zijn ambitie om de socialisten bij te staan. Als er iemand belang bij heeft te hooren welke fouten Marx gemaakt heeft, zijn het de leden der S. D. A. P. Van Eeden behoorde hen alleréerst in te lichten. En misschien was het debat ook voor hem vruchtbaar geweest. Men is nooit te oud om wat te leeren. Dat troost ons als we ten aanzien van zijn persoon den moed soms verliezen. Wanneer een twintigjarig broekkie, voor wien het „eigendom is diefstal” fonkelnieuw verschijnt, den lust niet kan weerstaan dat in verkeerde kringen rond te trompetten, en desnóóds plannen smeedt het in praktijk te brengen, door te gaan spitten en pooten, vergeven we, gelijk ook wij vergeving vragen voor onze nog niet bestorven zonden, maar als men niet wijzer is geworden vóór men begonnen is die plannen uit te voeren, als een man als Van Eeden, die van alle kanten op zijn dwaasheden is attent gemaakt, aan wien Van der Goes een gansch artikel heeft gewijd en nog een naschrift, als zoo iemand niet tot inkeer komt, niet kan of niet wil begrijpen, dan resten ons slechts twee dingen: te lachen om de potsierlijke streken die hij uithaalt en te treuren over het slechte rendement dat een bij uitstek deugdzaam en begaafd man voor de maatschappij oplevert.

L.

Naar aanleiding eener nieuwe brochure.

Mr. S. van Houten heeft het noodig geoordeeld de inhoud van zijne redevoering, gehouden in de Kiesvereniging „de Grondwet” te 's-Gravenhage, in een brochure samen te vatten. Ongetwijfeld heeft hij hiermede velen een genoeg gedaan, die nu hieruit eens duidelijk hebben kunnen

*) Waarvan wij leven blz. 30.

lezen in welke richting de heer Van Houten met de liberale partij het wil sturen, of liever het niet wil sturen.

Het zinnetje betreffende het pompen van de brandkast in de broodkast, en de betreffende plaat van Uilenspiegel, hebben van deze redevoering genoeg doen spreken dat iedereen haast weet dat het voornamelijk gaat om de pensioen-verzekering, om de positie die de liberale partij moet nemen tegenover de eisch om pensioenverzekering.

Wij, kinderen der gegoede klasse als we zijn, die geen bijzondere materiele zorgen behoeven te hebben, zijn voor 't grootste gedeelte in den wieg gelegd, om liberaal te worden. Niet liberaal in de beteekenis van vrijzinnig, in de eigenlijke woord-beteekenis, maar liberaal in den zin van liberaal kiezer. 't Is nu eenmaal zoo dat als je eigenlijk geen geprononceerde meening hebt, als je niet streng-orthodox bent en niet katholiek, als je je niet erg dik maakt over politiek, dan hoogstens eens een keer aan de bittertafel, als je vader liberaal is en je oom, en de meeste heeren die je in de vacantie op de societeit wel eens ontmoet, en de familie van je meisje — als je er een hebt — als men bij je thuis het Handelsblad leest of de Rotterdammer en je weinig moderne lectuur onder je oogen krijgt, dan noem je je wanneer je op kiezersleeftijd zult gekomen zijn, leukweg liberaal en stemt bittertafelsgewijs den candidaat der liberale kiesvereniging, waarvan je natuurlijk onmiddellijk lid bent gemaakt. Al heel gauw leer je dan ook schelden op socialisten als je dat nog niet kon, en noem je hen heethoofden, drijvers, najagers van hersenschimmen, of misschien eierzuchtige baantjesjagers die president van de republiek willen worden! Enfin je wordt liberaal omdat je niet weet wat je wilt en misschien niet eens beseft wat er te willen is.*)

Als je nu eenmaal zoover bent dan zal je het boekje van Mr. Van Houten werkelijk goed doen, dan zal het je leeren dat je nu Mr. Kerdijk en anderen niet meer kunt vertrouwen, en de regeering ook niet; want dat Kerdijk met zijn club geen liberalen meer zijn, dat die democraten zijn, en af en toe al even dol als de sociaal-democraten; dat ze trouwens met de keuze van hun naam „vrijzinnige democraten”, genoeg te kennen hebben gegeven dat ze van de liberalen eigenlijk niets meer moeten hebben, maar zich meer bij Troelstra en andere zwetsers en dweepers aansluiten; en dat je wel op moet passen want dat er „een keten loopt” (helaas een keten) „van de sociaal-democraten naar de ministerstafel” en dat Van der Zwaag Kerdijk port en Kerdijk weer Borgesius en Borgesius den ambtgenoot Pierson. En, dat dit erg gevaarlijk is, die por-partij, voor 't liberale beginsel erg gevaarlijk.

En als je dan met trots je liberaal kiezer gevoelt, dan kan je 't boekje van Mr. Van Houten nog veel meer leeren. Er staat ook heel mooi in wat de arbeiders in die resolutie van Sept. '97 wel hebben durven vragen en op welke dwaze gronden. †) Dan moet het niet bij je opkomen dat ze ook maar eenig recht hebben met te vragen van den overvloed der bezittenden ter ondersteuning in hun noodruft. Jij moet immers ook hard werken en voorzoover je geen staatsambtenaar ben kun je immers ook geen pensioen krijgen dan uit eigen bezuiniging. En zou jij nu bijvoorbeeld nog meer moeten betalen aan belasting om 't pensioen voor arbeiders tot stand te brengen. Maar neen toch, wat een dwaasheid van „dat volk” om dat te vragen. Alsof jij nog geen belasting genoeg betaalde. Neen, nog meer belasting, dan zou 't waarachtig best kunnen zijn dat je je reisje 's zomers een paar dagen korter zou moeten maken, of dat je in 't jaar een pantalon minder zou kunnen verslijten, of een dinertje minder zou moeten geven, of misschien wel een sommetje minder naar je kassier zou kunnen brengen of een effectje minder zou kunnen kopen. En daar doe je toch ook goed mee. Nietwaar? 't leerboek van Pierson: „Ce qu'on voit et ce qu'on ne voit pas”? Ja, je bent verstandig, veel te verstandig dan dat je niet zoudt inzien hoe onzinnig het zou zijn iets op te offeren van je betrekkelijken overvloed, iets op te offeren van je plezier, ter wille van den zwoegenden arbeider. En trouwens 't zou ook verkeerd zijn, 't zou ze lui maken, die kerels, en ze doen nu toch al zooveel aan Maandaghouden en dagdieven. Heeft de Minister Pierson het niet gezegd in de Kamer tegen Troelstra, dat de „loondiefstal” niet zoo erg is, of de verlumelde arbeidstijd weegt er wel tegen op wat geldelijk verlies aangaat. Een andere „loondiefstal”

*) Ik wil hier volstrekt niet mee zeggen dat ik alle liberalen een gedachtengang toeschrijf als bovenstaande. Echter is het mijne meening dat er door menigeen ongeveer zoo gedacht wordt.

dan die de premier zich dacht, n.l. door schandelijk lage loonen, kon jij je natuurlijk ook niet denken. Verdomme, wat kletsen ze toch van loondiefstal, als jij liet werken, dat was toch braaf van je. En je klasse, je bezittende klasse die laat toch werken, die stelt toch haar kapitaal maar goed-weg beschikbaar, daarvan eten de arbeiders toch! Dat is toch mooi van je klasse! En als zij daar nu al rijk bij wordt of zoo, dat is geen motief om hen belasting te laten betalen voor de arbeiderspensioneering!

Neen, als er gepensioneerd moet worden, dan moeten de arbeiders zelf maar storten, en als zij 't geheel alleen niet kunnen redden, dan moeten hun werkgevers de helft maar bijdragen. Ben je nou gek, dat die menschen dat op 't loon zouden afkorten! En de politiek moet nu ook maar eens veranderen. Het algemeen belang moet nu maar weer eens meer op den voorgrond treden. 't Is nu tegenwoordig waarachtig net alsof er alleen arbeidersbelangen bestaan. Die menschen hebben 't zoo kwaad niet! Een goed werkman, die hard werkt, en niet drinkt, kan heusch genoeg verdienen, dat weet jij er wel van. Dat soort boekjes als „Een vergeten Hoofdstuk” zijn slechts samenraapsels van leugens en opruij. En jij doet buitendien genoeg voor 't volk, je doet aan armenzorg en geeft af en toe in de collecte. Neen ze kunnen van jou eigenlijk niet zeggen dat jij 't niet goed wilt met de arbeiders!

Mr. Van Houten heeft gelijk, 't algemeen belang moet weer meer op den vóórgrond. Zeker 't belang van jou beurs en van die van je familie en van je societeit-club. 't Belang van de brandkast, in plaats van 't belang van de broodkast! Daarom is 't wát goed dat ze zich nu maar eens flink voornemen in geen geval mee te werken tot een ouderdoms- en invaliditeits-verzekering uit staatsfinanciën. En daarom is 't wát goed dat Mr. Van Houten nu eens flink heeft gezegd wie of er eigenlijk „liberaal” mogen genoemd worden en wie niet. Je weet nu ten minste dat jelui Kerdijk of zoo en niet meer mogen candideeren.

Mr. Van Houten noemt zijn brochure:

Liberaal
of
Vrijzinnig Democraat.
Sociaal

Er ontbreekt op 't titelblad slechts 't onderschrift:
„Door te schrappen wat niet verlangd wordt.”

A.

†) De bedoelde resolutie luidt:

„Wij, Nederlandsche arbeiders, in openbare vergadering te 's-Gravenhage op Zondag 19 September 1897 belegd door het landelijk comité voor Staatspensioneering en waarop vertegenwoordigd zijn 11 landelijke vakbonden van arbeiders, 326 plaatselijke vakverenigingen, de S. D. A. P. en 10 arbeidersverenigingen;

„Ov.: dat wij, die den maatschappijken rijkdom voortbrengen, in ruil voor dien arbeid niet eens genoeg verdienen om in onze onmiddellijke redelijke behoeften op voldoende wijze te voorzien, laat staan dat van ons loon iets zou overblijven ter voorziening in geval van invaliditeit of ouderdom;

„vervuld met diepe verontwaardiging over de wijze waarop de belangen der invalide en oude arbeiders en arbeidsters, ten prooi aan particuliere liefdadigheid, door deze ondankbare maatschappij worden verwaarloosd;

„een deel opeischend van het door ons arbeiders voortgebrachte, ten bate van ons gezin, voor 't geval wij te gebrekkig of te oud zijn om door werken onze kost te verdienen;

„dringen er bij de regeering en de volksvertegenwoordiging ten sterkste op aan, de noodige maatregelen te nemen opdat aan invalide en oude arbeiders en arbeidsters van staatswege een voldoende pensioen wordt verstrekt, waarvoor de fondsen noch direct, noch indirect door de arbeiders worden opgebracht.”

Honger.

't Is twaalf uur.

De nare, ongezellige kamer van Schutters-Doelen met hare vervelende, hooge, wit bepleisterde muren, doet zich nu vriendelijk voor.

Twee lange tafels van schragen en planken, wat stoelen er om heen en een heerlijke warme kachel.

Vol leven komen de kinderen binnen, vroolijk, en toch verkleund van kou en onbewust van hun ongeluk.

En buiten snijdt de wind en hun kleeren zijn zoo dun, hun maag is zoo leeg.

(Vervolg zie Bijvoegsel.)

B I J V O E G S E L

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD

van DONDERDAG 9 FEBRUARI 1899.

Maar hier is 't goed. Ineengedrongen staande om de kachel, schreeuwend en tierend, wachten ze het eten. Ha zij zullen smullen.

Wullem, 'k had gisteren vijf borden snert en jij?

Ik ook Jan en thuis heb 'k van moeder nog 'n boterham ook gehad.

Nou ik niet ik wou dat 't waar was. Maar nou zal 'k eten. Ik eet er weer vijf.

En hij heeft er vijf gegeten, vijf borden vol boonen met spek. Maar hij had het noodig want verder kreeg hij niets meer.

Eindelijk zijn ze allen binnen.

De deur gaat open, een schotel gebraden spek wordt ingebracht.

Alles rent naar zijn plaats en 't is stil, doodstil.

Die holle diepe oogen in die bleeke uitgeteerde gezichten staren allen naar één punt. Zij wilden er wel op aan vliegen.

Ha, daar komen de boonen.

Eenige dames en heeren dienen vlug de goedgevulde borden rond en de kinderen vallen er op aan als 'n tijger op zijn prooi; maar velen hebben sedert gister niet gegeten.

Enkelen zijn er waaraan men ziet dat zij beter dagen gehad hebben. Bedeesd zijn ze in alles en voor ze beginnen bidden zij, echt kinderlijk maar innig.

Anderen zijn meer onbeholpen. Hun lepel houden ze omkneld als moesten ze er elkander mee afranselen en anderen leggen haar kalm ter zijde en gebruiken hun vingers.

Maar wat hindert dat, want zij smullen en wedstrijden wie het meest eet en telegraphereen twee . . . drie . . . vier zelfs vijf.

En er waren er die het spek verzamelden uit heel de ronde, en verslonden er halve borden, en steeds nog vroegen ze meer. Maar de schotel was leeg en jammerlijk moesten zij hun race stoppen.

Die kinderen tellen wij helaas in massa's in Delft, waar wij rondloopen en genieten en van al dat leed niets zien.

Behalve als we 's avonds uit Den Haag komen en de vurige ovens van de flesschenfabriek voorbijgaan, waar half naakte mannen en jongens zwoegen voor / 3,50 loon.

En daarvan moeten menschen leven, menschen met hun kinderen.

Kindervoeding nu helpt zoo reeds vijftig kinderen. Maar er zijn meer die het noodig hebben. Doch de vereeniging is jong en de kas niet vol. Ieder helpt, rijk en arm. Neen arm en rijk, want menige penning is reeds van den werkmans gekomen. Alleen van de studenten kwam weinig. Hoe komt dit? Laten wij zeggen dat zij de vereeniging niet kenden. Maar nu zij dit gelezen hebben en misschien eenigszins het streven en werken hebben leeren kennen twijfel ik niet of velen zullen sympathie voor haar hebben opgevat en zullen gaarne iets voor haar afzonderen.

Toe geeft elk wat!

Vele kleintjes maken één groote.

SNUYF.

N. B. Een lijst ligt ter teekening aan de hoofdingang van de P. S. Het geld wordt door den bediende aldaar en door mij gaarne in ontvangst genomen.

Gustav Dähne.

Er kan verondersteld worden dat het bijna allen studenten bekend is dat de heer Dähne een buitengewone goede reputatie heeft en als proefnemer en als iemand die zijne hoogst belangrijke proeven op beknopte wijs allerbevattelijkst weet toe te lichten. Verder kan van technische studenten gerust worden aangenomen dat zij een groote belangstelling gevoelen voor de prachtige experimenten die de heer Dähne zal doen, en is het dus niet noodig hun nog bijzonder tot belangstelling te prikkelen.

Alleen is het zeer nuttig hun mee te deelen wanneer de „Experimental-Abende” zullen plaats vinden en waar.

En wanneer ik nu heb gezegd dat ze bepaald zijn op Donderdag en Vrijdag 2 en 3 Maart in de Schouwburgzaal der Doelen, dat een uitvoerig prospectus op verschillende plaatsen in de P. S. is aangeplakt, en de toegangsprijs

voor studenten voor beide avonden samen f1 zal zijn, ben ik er van overtuigd, dat bijna iedereen die dit leest reeds 't plan heeft opgevat van deze zoo zeldzame gelegenheid gebruik te maken.

A.

VERSLAGEN.

Lezing van Professor Bolland.

Mij is gevraagd verslag te geven van verleden Dinsdagavond, waarop professor Bolland zijn rede heeft gehouden. Ik voel hier, dat ik die taak slechts zeer zwak zal kunnen waarnemen; want alhoewel ik heb gemeend al zijn redenen volkomen te begrijpen, zoo is 't toch niet gemakkelijk de zelve weer te geven. Als ge daar dien kolos, hebt zien spreken en bewegen, zijn ik-heid werpende op het te behandelen onderwerp, en U meeslepde in zijn vaart, dan wordt 't U werkelijk eng te moede bij het terugdenken daaraan en dan kunt ge tenvolle beamen zijn gezegde: „Hoor en zien moet U letterlijk vergaan!” Helaas! 't zal, te oordeelen naar 't door mij gehoorde, waarschijnlijk bij weinigen daartoe zijn gekomen en ik geloof hier niet de man te kunnen zijn, die U dat zal kunnen aanbrengen. Dit verslag kan dan ook niet meer zijn, dan een herhaling van het mooie, het oneindig mooie, dat er in de rede was; en dan nog: welk een herhaling. Laat mij liever zeggen: dit zal even aanstippen, om U weer een uur voor den geest te tooveren, dat geweldig was, van groote denkkraft.

Reeds dadelijk begon Spreker te zeggen, dat de philosophie voor den mensch niet was een niet te ontberen ding. O! neen, die aardappeltjes zouden er even goed om gaar, en de boterham even goed om opgeknabbeld worden; maar zeide hij, 't is iets, dat, wanneer 't den mensch ontbreekt, hem maakt tot onvolmaakt mensch. Evenals er verscheiden menschen zijn voor wien een symphonie niets beteekend, voor wien dat niets zeggen wil, zoo zijn er ook menschen voor wien de symphonie der philosophie een onbereikbaar genot is, dus geen genot. Waar men zich een kind kan denken, dat alleen onderwijs in een taal genoten heeft, daar kan men aannemen, dat het zich goed zal uitdrukken op taalkundig gebied, dat het zijn verbuigingen enz. keurig weet te gebruiken en 't zal die natuurlijk beter gebruiken dan medeleerlingen, die hun uren bovendien aan andere vakken hebben moeten wijden; maar desalniettemin zal men moeten toestemmen, dat het door dit kind genoten onderwijs, zeer dor, zeer éénzijdig is. En waar Spreker hier dus een zeer groote éénzijdigheid constateerde, daar meende hij ook de wetgever te moeten beschuldigen van éénzijdigheid.

In 't hooger onderwijs wordt al te weinig aan de philosophie gedaan!

Na deze inleiding ging Spreker over op het eigenlijke, waarom het dien avond ging, op het dialektische in de rede. Spreker zeide, dat om iemand daarover goed in te lichten, hij niet met $2 \times \frac{3}{4}$ uur zou toekunnen, daar had hij minstens eenige maanden voor noodig; maar wat hij hier slechts wilde was: even een blik doen slaan in het filosofisch denken! De filosoof was iemand, die niet alleen wist dat hij DACHT; maar ook iemand die wist WAAROM hij DACHT, niet iemand die alleen maar begreep; maar ook iemand, die begreep, waarom hij begreep, hij had het begrip van 't begrip! Hij was niet zooals de gewone mensch, iemand die alleen maar begreep, een sonambule dus, maar hij was volkomen mensch; want hij wist waarom het ging; hij gaf zich rekenschap van zijn begrijpen. Hierdoor was hij nu gekomen op: begrip. Wat was eigenlijk een begrip? En Spreker zag ineens, hoe hij juist omdat hij begreep, dat hij begreep zich voortdurend moest tegenspreken, voortdurend de grootste onwaarheden vertellen en juist daarom weer de grootste waarheden. Hij kon met zijn gebrekkig hulpmiddel, de spraak, niet anders dan door onjuistheden, ons brengen waar hij ons hebben wilde.

Welnu een begrip is iets zuiver onstoffelijks, 't is niet

te tasten, een begrip is iets abstracts, immers hij wilde hier zuiver scheiden een begrip van een algemeene voorstelling. Dit laatste woord was helaas wéér een onjuistheid. Als voorbeeld noemde Spreker hond, dit is een algemeene voorstelling, want aan een hond denkt men zich niet anders, dan een zeker wezen verbonden. Het is een beest, met kop, vier pooten, staart enz.; maar een begrip is 't niet, als begrippen hebben wij iets zuiver onstoffelijks noodig; het schoone, het goede; dat zijn begrippen.

Spreker wilde toen, dat ieder zich een keisteen voorstelde; niets was gemakkelijker dan dat en daarnaast wilde hij, dat men zich een hoofdje van een zuigeling dacht. Zoo beschouwd van het standpunt der begrippen uit waren deze twee, oogenschijnlijk hetzelfde, toch niet hetzelfde.

Immers men weet dat de keisteen geen begrip heeft en ook nooit begrip kan krijgen; anders is het met het kinderhoofdje, spreker zelf geloofde althans, dat dat langzamerhand begrip kreeg. Wel waren er menschen, die beweerden dat een kind geboren was met aangeboren begrippen; maar dat geloofde spreker niet. Hoe het zij: het kinderhoofdje krijgt eens begrip van goed en kwaad, van mooi en leelijk, van gelijk en tegengesteld. Aan de filosofie nu: wat dit begrip was, wat het wilde. En nu zag spreker weer dat 't toch zoo moeilijk was om met menschen te doen te hebben, en dan nog wel verstandige menschen. Want juist die verstandige menschen; zooals hij veronderstelde dat hier zaten, wisten, dat zij dachten; maar ze wisten niet hoe, zij waren om zoo te zeggen vast geroest, in dat weten, dat ze denken en juist daarom waren ze onverstandig, dom! Een koe, die niet weet dat hij denkt, die is verstandig! Want juist omdat hij onverstandig is, is hij verstandig. Hier kwam reeds iets dialektisch te voorschijn: omdat hij onverstandig is, is hij verstandig! Een ongerijmdheid op zich zelf beschouwd; maar juist die ongerijmdheden, maken de ware filosofie uit. Nu zou spreker trachten verder duidelijk te maken het dialektische, dat er in school, om te denken, dat men dacht. Immers iemand, die dacht, dat hij dacht stelde twee dingen voorop, het denkende en het gedachte, en juist door te zeggen dat men ZELF denkt maakt men die twee volkomen ÉÉN. Het denkende en gedachte in ons zelf vereenigd. Dit nu is een en gerijmdheid. Hoe is 't ter wereld mogelijk, dat 't denkende en 't gedachte, immers twee verschillende zaken ÉÉN zijn in de gedachte van den mensch, dit is immers iets absurds, iets ongerijmds en toch, toch doet de mensch het. Daarom, de koe DACHT en hij deed; maar hij wist niet dat hij dacht; onverstandig in 't oog der menschheid en toch: verstandig! O! spreker wist wel dat hij niet zou spreken voor een gehoor, dat in eens de onverdouwbare pil zou slikken; maar dat wilde hij ook niet. Hij voerde zijn gehoor maar langzaam tot het doel. En ik mag er wel bij voegen: hij deedt 't meesterlijk. Hoe verder hij kwam hoe meer hij verdiept werd in zijn zienswijze hoe mooier hij er zijn bewegingen bij bracht.

Hij keerde werkelijk den mensch 't binnenst-buiten!

Spreker vondt dit nu voorloopig genoeg. Hij merkte op, dat men als deze drie kwartier in de pauze nog eens overdacht men misschien al meer dan genoeg werk zou hebben. Daarom ging hij nu heen en al gesticuleerende en nog voort sprekende liep hij de zaal door en was verdwenen.

Ik geloof niet dat ik lieg; wanneer ik zeg dat het gehoor eigenlijk één en al verbazing was! Want de kracht waarmede hij de menschen eens geduwd had naar een zeer eenvoudig denken was enorm. 't Valt niet mede als men zoo uit zijn dagelijks doen in eens in 't ontzettend eenvoudige en juist daarom verbazend-gecompliceerde wordt gedouwd, of men wil of niet. 't Is niet aardig zoo wakker te worden gehouden, terwijl men liever sliet; 't is onaangenaam zich zeer verstandig te vinden en juist daarom onverstandig te worden gevonden. Maar aan den anderen kant ook weer heeft een machtige persoon altijd een opwekkenden invloed op den mensch. Och! alles wat ik hier schrijf is al weer een nieuw bewijs voor het dialektische in onze rede!

Na de pauze verscheen prof. Bolland dadelijk achter de kathedraal. 't Was duidelijk te zien hoe hij er nog in was, nog steeds leefde, als machtige persoon, buiten de menschenwereld. Toen hij hoorde, dat de stilte was weder gekeerd, begon hij met nog eens zijn spijt uit te drukken voor het feit, dat hij zich hier wel moest behelpen met de grootste onwaarheden, want iedere zin, die hij nu

uitsprak, zou aanleiding kunnen geven tot boeken vol schrijvens (naar aanleiding van dit onderwerp). Hij betreurde het zeer deze onwaarheden te moeten gebruiken; maar aan den anderen kant ook weer niet, omdat ze juist als zijnde onwaarheden, zulke kolossale waarheden waren. Spreker ging voort met zich een mensch te denken in gesprek met anderen en hij haalde aan hoe dikwijls in zulk een debat wordt gezegd, dit is zus, dat is zoo. Even speelde er een glimlach over zijne lippen. Dit is zoo! En als ik nu eens aan die menschen vroeg: wat beteekent is? Wat zouden ze dan zeggen? Spreker geloofde, dat de meesten zouden zeggen: Wat is? wat is? wel! dat! dat! en meteen greep hij naar zijn kathedraal en pakte haar stevig vast! Ja dat was hoor! en goed ook! Hoor maar! Boem! boem! en hij sloeg met de stevige vuist op de lessenaar! Juist dat was; wat men tasten en voelen kon, niet waar? Wat men grijpen en hooren en zien kon! DAT was!

Toen begon de redenaar te vertellen, dat hij nu juist eens vond dat al wat men hoorde en zag niet was, maar dat juist was: dat gene wat men nooit hoorde noch zag; en 't moest hier dan ook zoo worden dat letterlijk hooren en zien verging! Niet alleen 't tasten en zien en hooren, maar 't begrijpen van 't ZIJN, dat hoopte Spreker duidelijk te maken.

En daartoe noodigde hij de toehoorders uit zich de volgende ongerijmdheid voor te stellen.

Men moest zich dan het zijn denken zonder iets bijzonders zonder iets kenmerkends, geen tafel, geen stoel, geen lamp neen 't zuivere ZIJN, zonder eenige beperking. Het onbeperkte zijn.

Spreker zeide reeds dadelijk dat hij een ongerijmdheid gaf; want het was niet doenlijk. Immers denk U dat zijn eens... zonder... eenige... beperking. Is dat niet het niet-zijn? Kijk in 't heelal; wat is daar? niets toch! Het is het oneindige niets. Ja! gek is 't en toch is 't waar. 't Zijn, 't zelfde als 't niet-zijn; „maar” zult ge zeggen; „wij zijn toch”! Ho maar! wacht even! Het zijn en het niet-zijn deze twee-eenheid samengenomen wat is dit? Dit is 't WORDEN. Zijn en niet-zijn en worden dit is de groote drie-eenheid, die alles in zich sluit. Bijzonder gek! uit niets iets worden? Hoe kan dat? Waar niets is, kan ook niets worden!

Neen! zeer zeker, dat kan niet. Immers, gij leeft allen, dus gij kunt niet sterven. Gij allen die hier zit, gij kunt toch niet opstaan!

„Maar, wat ge zegt, is immers niet waar”!

Neen, volkomen juist; maar juist omdat gij dat zegt is 't WAAR.

Dat deze drie-eenheids-gedachte niet nieuw is, liet Spreker ook zien, toen hij op meesterlijke wijze aantoonde, hoe die groote drie-eenheids-gedachte in de middeleeuwen overheerschend was. Daar vinden wij haar tot een kolos, op geblazen onder den naam van Vader-Zoon en Heiligen Geest. (Gaat naar de Middeleeuwen en wordt wijs!)

Spreker ging nu over op het Verleden, het Nu en de Toekomst. Wat is het Nu? Is 't Nu wel?! Ge hebt het?! Neen! ge hebt het niet; want ge zijt reeds in de Toekomst, of ge zijt nog in 't Verleden, 't Nu behoort tot 't Verleden en de Toekomst en toch is 't geen van beiden. Het Nu bestaat niet; eveneens de Tijd; ook deze bestaat niet. Want de Tijd is een aaneenschakeling van het Nu.

Spreker ging vervolgens over op: beweging en rust. Immers men kan zich een voorwerp in rust voorstellen; men ziet het met zijn grenzen. Welaan dan; nu gaat dat voorwerp zich bewegen. Wat ziet ge nu, ge ziet het voorwerp, niet hier en niet iets verder, want het beweegt en als ge iets wilt zien is daar tijd voor noodig, daar gaat niets van af. En toch is ieder voorwerp dat in beweging is een ondeelbare tijd op één plaats, neen 't is geen oogenblik op één plaats. Ge denkt U dan ook 't voorwerp achtereenvolgens stilstaande op verschillende plaatsen en hebt dus ook geen beweging gezien. Beweging is een begrip, 't is niet te tasten, gij kunt 't alleen vermoeden.

En nu! zij die tasten en zien! Laat men hen eens vragen, waar de juiste grenzen zijn; maar nu was Spreker dan ook niet tevreden met een greppel of sloot, neen ook niet met een lijn op 't bord, want als ik haar onder de microscoop neem, ziet men nog oneindig veel bolletjes en stukjes krijt, neen, dat moest hij niet hebben. Hij moest de zuivere grens tusschen twee voorwerpen weten en hij vroeg: is dat dan niet iets dat tot beide voorwerpen behoort en tot gene, immers ze is oneindig klein en bestaat dus niet, maar als zij niet bestaat hoe is er dan onder-

scheid tusschen twee voorwerpen? Immers als er een onderscheid tusschen twee voorwerpen is, dan moet er een grens tusschen hen zijn en als deze niet bestaat, als gij niet kunt zeggen, waar 't eene precies begint en waar 't andere eindigt, waar blijft ge dan met uw onderscheid?

Voorts nam Spreker nog even de wiskunde bij de kop en schudde dien, dunkt mij zoo, vrij lollig doorelkaar, door eenvoudig te beweren, dat een van haar grondstellingen feitelijk een ongerijmdheid is!

$$2 \times 2 = 4.$$

Wat wil dit zeggen? 't Is geen ongelijkheid; want er staat immers een gelijk teeken tusschen. Maar als dan dat aan den eenen kant van 't gelijk teeken juist gelijk is aan dat, wat aan den anderen kant staat, hoe kan men die twee dan onderscheiden, twee zaken die volkomen gelijk zijn, zijn althans niet te onderscheiden. Maar wat beteekent dan dat gelijk teeken er tusschen?

Spreker wist wel, dat dit met de eenheden in verband stond, en hij zeide eerlijk te moeten bekennen, dat hij van de jongsten onder zijn gehoor zeker nog menig lesje in de wiskunde zou kunnen krijgen; maar op 't gebied der eenheden, geloofde hij toch, dat hij ze wel eens aardig in de benauwdheid kon drijven. Zeker! een eenheid is: elk ding op zichzelf beschouwd (of een deel van een hoeveelheid)! Wat is dat? immers een phrase. Wat is een ding? (hoeveelheid)?

Naar aanleiding van het zijn en niet zijn enz., zeide Spreker te moeten vooropstellen dat iedere zaak zijn tegen-gestelde met zich bracht. Het zijn stelt het niet-zijn voorop het verleden: de toekomst enz.

Er werd na deze rede nog gelegenheid gegeven om vragen te doen, niemand meldde zich echter aan. Toen men op 't punt was op te staan vond prof. Bolland het noodig zijn publiek nog eens op 't hart te drukken, dat wat hij ook gezegd had, zoo 't althans iemand mocht hebben gekwetst, hij het met een goede bedoeling had gedaan.

Mocht ik in dit verslag erg zijn te kort geschoten; ik hoop, dat men het mij vergeve; maar wat ik nog meer hoop is; dat dit moge bijdragen tot 't ingang vinden van deze, zooals Spreker hetzelfde uitdrukte, koeien van waarheden in 't brein van de hoorders!

G. D. J.

Berichten en mededeelingen.

DELFTSCH STUDENTENCORPS.

De Almanak verscheen Vrijdag 3 Februari op de gebruikelijke wijze en is bij den Uitgever verkrijgbaar.

Gekozen tot president van den Senaat de heer:

JAN VAN DER WAERDEN

met 120 tegen 88 stemmen.

Donderdag 9 en Vrijdag 10 Februari **verkiezing van een Secretaris en een Thesaurier van den Senaat**, zoo noodig herstemming op Maandag en Dinsdag a. s.

Den eersten dag van 11³/₄ tot 12¹/₄ en 12³/₄ tot 1¹/₄ op de P. S., den tweeden dag van 4 tot 5 op de S. P.

Sociaal-demokratische Propaganda-Club.

Hedenavond bespreekt in de zaal van den heer Kruif, Stations-koffiehuis, de heer NAUTA de zaak der gebroeders Hogerhuis, ten 8¹/₂ uur.

Daarom zal de huishoudelijke vergadering onzer club pas na afloop dezer meeting worden gehouden.

Het bestuur beveelt den leden dringend aan de Hogerhuis-meeting bij te wonen.

Debat en entrée vrij.

De Haagsche leden van het Leesgezelschap der S. D. P. C. worden verzocht a. s. Zaterdagavond om half acht te willen samenkomen op de kamer van den heer SWART, Nieuwe Schoolstraat 125, ten einde de circulatie van de litteratuur te regelen. Er zal worden voorgesteld om, naar aanleiding der groote afstanden, voor gezamenlijke extra-kosten een portefeuille-ombrenger te huren. De leden die niet opkomen zullen zich te schikken hebben naar de door-de-meerderheid-te-nemen besluiten op straffe van boeten of niet-ontvanging der tijdschriften.

ADVERTENTIËN.

Tournée International.

SCHOUWBURGZAAL STADS DOELLEN.

Vrijdag 10 Februari 1899:

GROOT CONCERT

DOOR HET

Weener Dames-Solisten-Ensemble,

ONDER PERSOONLIJKE LEIDING VAN

Fraülein HENRIETTE DURNBURGER.

AANVANG 8 UUR.

Prijzen: 1e Rang f 0,75; 2e Rang f 0,40; Galerij f 0,25.

H.H. Leden der „DELFTSCHE DILETTANTEN ORKEST-VEREENIGING" en „APOLLO" met hunne Dames 1e Rang half geld, op vertoon van Diploma.

Plaatsbespreking Vrijdag van af 10 uur 's morgens à 10 cents extra per plaats.

LEZING van Ds. TALMA

over het Onderwerp:

„CHRISTENDOM EN SOCIALISME,"

op Woensdag 15 Februari,

IN DE ZAAL DER LOGE CHOORSTRAAT 16a,
des avonds ten 8 ure.

Namens de Delftsche

Chr. Stud. Vereeniging,

J. F. B. VAN HASSELT.

LEZING door JOHAN VAN MANEN

over

TEOSOPHIE en OCCULTISME,

op 16 Februari, 's avonds 8 uur.

OUDE DELFT 2.

TOEGANG VRIJ.

Schouwburgzaal Stads Doelen.

DONNERSTAG 2 und FREITAG 3 MÄRZ,

Abends 8 Uhr,

Zwei grosse populäre

EXPERIMENTAL-ABENDE

für Damen und Herrn.

G. DÄHNE.

I) Elektrische Wellen und Strahlen. Elektrische Kraftversuche von Hertz, Tesla u. a. Elektrische Raumtelegraphie ohne Drahtleitung.

II) Spektral-Analyse, krumme Lichtstrahlen und die scheinbare Gestalt der Sonne.

Beide Abende f 2,—. Ein Abend f 1,50.

Studenten Beide Abende f 1,—.

„ Ein „ „ 0,75.

Karten zu bekommen in Buchhandlung J. WALTMAN JR., Binnenwatersloot 33.

Reservirte Plätzen ab zu schreiben 2 und 3 März, Morgens 10—12 Uhr in Stads Doelen à 10 cents.

Ondergeteekende heeft de eer mede te deelen, dat het Album van de Maskerade in de eerste dagen van de volgende week zal verschijnen.

J. WALTMAN Jr.

EEN NET JONGMENSCH,
veel vrijen tijd hebbende, beveelt zich beleeft aan voor nette werkzaamheden.

Adres Bureau van dit Blad.

GELEGENHEID AANGEBODEN voor:

Koffie en Eettafel.

Billijke conditiën.

Adres te bevragen aan het Bureau van dit Blad.

Wegens vertrek naar elders ter overname aangeboden:

eene flinke ZIT- en SLAAPKAMER,

direct te aanvaarden. Adres OUDE DELFT 42.

Verkrijgbaar bij den Boekhandelaar J. WALTMAN JR.

Note sur le tracé des joints dans les voutes elliptiques exécutées en briques

par

P. A. SCHROOT.

(Extrait des Nouvelles Annales de la Construction).

DECEMBRE 1898.

Prijs f 0,40.

VERSCHEENEN bij den Uitgever J. WALTMAN JR.:

P. A. SCHROOT. - BOUWKUNDE,

Inleiding tot de studie van ijzeren kappen.

Details I. Inrichting van klinkverbindingen f 0,50.

Details II. 1e. Scharnierverbindingen f 0,50.

**Versiert uwe woning
met VOUGA-platen.**

in verschillende prijzen van f 3,50 tot f 0,25.

J. WALTMAN Jr., Binnenwatersloot 33.

